

MIKROEKONOMIE

Soubor definic

ÚVOD

Ekonomie

= věda zabývající se alokací vzácných zdrojů a jejich rozdělením pro uspokojení potřeb ekonomických subjektů

Ekonomika

= určitým způsobem omezená jednotka, kde ekonomie popisuje rozhodování ekonomických subjektů a vztahy mezi nimi

Mikroekonomie

= zkoumá chování a rozhodování jednotlivých ekonomických subjektů

Makroekonomie

= zkoumá chování ekonomických subjektů jako celku

Pozitivní ekonomie

= popisuje, eviduje a vyvozuje fakta a vztahy bez hodnotících soudů

Normativní ekonomie

= vychází z poznatků pozitivní ekonomie a přidává hodnotící soudy

Exaktní větev ekonomie

= matematická, používá kvantitativní metody

Společenská větev ekonomie

= subjektivní, zabývá se lidskými rozhodnutími a preferencemi

Ekonomický subjekt

= každý, kdo vstupuje do ekonomických rozhodnutí

Racionalita

= schopnost volit cesty, které nejefektivněji vedou k dosažení cílů při vzácnosti zdrojů

Vzácnost

= omezenost zdrojů vůči lidským potřebám

Efektivní alokace zdrojů

= plné využití vzácných zdrojů

Neviditelná ruka trhu

= teorie, že racionální chování jednotlivců vede k efektivnímu fungování trhu

Funkce cen

= alokační, motivační, informační, distribuční

Alokační funkce cen

= stimuluje výrobce k efektivní alokaci zdrojů

Motivační funkce cen

= motivuje poptávku a nabídku

Informační funkce cen

= informuje o situaci na trhu

Distribuční funkce cen

= nástroj rozdělování statků podle ochoty platit

Ekonomický statek

= vše, co je předmětem směny

Dělení statků dle vzácnosti

= volný vs. vzácný

Dělení statků dle užitečnosti

= žádoucí, nežádoucí, lhostejný

Žádoucí statek

= ochota za něj platit

Nežádoucí statek

= snižuje užitek (např. nemoc)

Lhostejný statek

= nemá vliv na spotřebitele

Dělení statků dle vztahu k tržní ceně

= tržní, netržní, polotržní

Tržní statek

= cena určená trhem

Netržní statek

= cena stanovena státem

Polotržní statek

= regulovaný částečně trhem a částečně státem

Dělení statků dle vlivu změny důchodu

= luxusní, normální, méněcenný, nezbytný

Dělení statků dle rivality ve spotřebě

= veřejný, soukromý, smíšený

Veřejný statek

= rovnoměrně rozdělitelný mezi spotřebitele

Soukromý statek

= spotřebitelé si konkurují; nelze vlastnit více najednou

Smíšený statek

= částečně rivalitní, např. dálnice

Dělbá práce

= specializace výrobců na jednotlivé činnosti z důvodu racionálního chování

Dělení dělby práce

= přirozená, společenská, v pracovních operacích, mezinárodní/územní

Přirozená dělba práce

= podle biologických dispozic (např. muž/žena)

Společenská dělba práce

= specializace odvětví a řemesel

Dělba práce v pracovních operacích

= vznik s manufakturní výrobou, specializace ve firmě

Mezinárodní/územní dělba práce

= podle komparativních výhod (např. naleziště ropy)

Trh

= místo, kde se střetává nabídka s poptávkou a tvoří se cena

Dílčí trh

= část širšího trhu pro určité statky

DEFINICE

Agregátní trh

= celkový trh pro všechny statky a služby

Trh produktů

= trh zboží a služeb

Trh výrobních faktorů

= trh práce, půdy a kapitálu

Míra ekonomické svobody

= míra osobní svobody při rozhodování

Užitek

= subjektivní pocit uspokojení z konzumu statků

TEORIE SPOTŘEBITELE - KARDINALISTÉ**Celkový užitek (TU)**

= celková míra uspokojení ze spotřeby určitého statku

Mezní užitek (MU)

= změna celkového užitku při zvýšení spotřeby určitého statku o jednotku

Optimum spotřebitele (kardinalistické)

= množství, při kterém $MU = P$; spotřebitel nejlépe uspokojí své potřeby; užitek je měřitelný peněžní částkou

Odvození poptávky (kardinalisté)

= $MU = P$, zvýšení ceny \rightarrow spotřebitel sníží MU \rightarrow nová rovnováha \rightarrow další bod poptávkové křivky

Přebytek spotřebitele

= rozdíl mezi celkovým užitekem a celkovou cenou zaplacenou za statek

TEORIE SPOTŘEBITELE - ORDINALISTÉ

Indiferenční křivka (IC)

= znázorňuje různé kombinace množství statků A a B, které přinášejí stejný užitek; statky musí být substituty

Komplementy

= statky, které se vzájemně doplňují; spotřebitel je preferuje společně

Linie rozpočtu (BL)

= zobrazuje všechny kombinace statků, které si spotřebitel může dovolit při daném důchodu a cenách

Míra substituce ve spotřebě (MRSc)

= poměr, ve kterém spotřebitel směňuje jeden statek za druhý při zachování stejného užitku

Míra substituce ve směně (MRSe)

= míra, ve které lze statky směňovat při daném rozpočtu

Optimum spotřebitele (ordinalistické)

= bod dotyku IC a BL, kde $MRSc = MRSe$; maximalizace dosažitelného užitku

Substituty

= statky, které lze vzájemně nahradit

POPTÁVKA

Agregátní poptávka (D)

= celková poptávka po všech statcích a službách v ekonomice (horizontální součet všech tržních poptávek)

Důchodový efekt

= pokles ceny statku vede ke zvýšení reálného důchodu a vyšší poptávce po statku

Individuální poptávka (d)

= poptávka jednoho spotřebitele po určitém výrobku

Odvozená poptávka po výrobních faktorech

= poptávka po VF závisí na poptávce po produkci, kterou VF pomáhá vyrábět

DEFINICE

Poptávka

= nepřímo úměrný vztah mezi množstvím a cenou při nezměněném důchodu a cenách ostatních statků

Poptávka absolutně neelastická

= změna ceny nemá žádný vliv na množství poptávaného statku

Poptávka jednotkově elastická

= $E_{pd} = 1$

Cenová elasticita poptávky

= procentní změna množství k jednocentní změně ceny ($\%Q/\%P$)

Substituční efekt

= zvýšení ceny jednoho statku vede k růstu poptávky po jeho substitutu

Zákon klesající poptávky

= s růstem ceny statku klesá poptávané množství (součet substitučního a důchodového efektu)

TEORIE FIRMY

Celkový příjem (TR)

= celková částka získaná prodejem produkce

Mezní příjem (MR)

= změna celkového příjmu při zvýšení produkce o jednotku

Průměrný příjem (AR)

= příjem na jednotku prodaného zboží

Produkt

= výstup z výroby

Produkční funkce

= vztah mezi množstvím produkce a množstvím výrobních faktorů

Výroba

= přeměna vstupů (VF) na výstupy (produkty)

DEFINICE

Firma

= jednotka, která vyrábí statky a služby za účelem maximalizace zisku

Náklady obětované příležitosti

= náklady druhé nejlepší nevyužité alternativy

Zisk firmy

= rozdíl mezi celkovými příjmy a náklady

Zisk čistý (ekonomický)

= TR – (explicitní + implicitní náklady)

Zisk účetní

= TR – explicitní náklady

Normální zisk

= implicitní náklady, zisk = 0

Optimální výše výstupu firmy

= MC = MR

DOKONALÁ KONKURENCE**Bod zvratu (DO)**

= cena, při které firmy začínají realizovat ekonomický zisk; $P = AR = AC$

Bod uzavření (KO)

= cena, pod kterou firma ukončí produkci; $P < AC$

Dokonalá konkurence

= tržní struktura s homogenními produkty, velkým počtem malých firem, žádnými bariérami vstupu a informační symetrií; poptávka firmy dokonale elastická

Rovnováha firem v DK

= MC = MR = P

Zákon klesajících výnosů

= růst produkce vyžaduje růst nákladů, růst o jednotku vyžaduje růst C o více než jednotku

NEDOKONALÁ KONKURENCE

Duopol

= na trhu jsou dvě dominantní firmy

Elasticita poptávky v NDK

= TR roste → elastická, TR max → jednotkově elastická, TR klesá → neelastická

Kartel

= dohoda firem o cenách a množství produkce

Lernerův index

= měří velikost monopolní síly; $(P-MC)/P$

Maximalizace zisku v NK

= $MC = MR$

Monopol

= jediný výrobce na trhu; vysoké FC, neexistuje nabídková křivka

Monopol administrativní

= monopol vzniklý rozhodnutím státu (např. licence)

Monopol přirozený

= monopol s nižšími náklady a vyšší kvalitou díky výhodám z rozsahu

Monopolní síla

= schopnost firmy kontrolovat cenu a množství zboží na trhu

Nedokonalá konkurence

= tržní struktura s bariérami vstupu, informační asymetrií, identifikovatelným produktem a velkými firmami; firma může stanovit cenu

Oligopol

= malá skupina firem na trhu; bariéry vstupu často státní licence

Oligopol s dominantní firmou

= dominantní firma určuje cenu a konkurenční lem působí vedle

Monopolistická konkurence

= velký počet firem, diferencovaný produkt, nejbližší DK

DEFINICE

Smluvní oligopol

= firmy se dohodou chovají jako monopol, neklesají ceny

Vznik nedokonalé konkurence

= nákladové podmínky při velkém objemu produkce, patenty, licence, technologie, politika

Alokační efektivnost

= takový výsledek, při kterém nelze zvýšit užitek jednoho subjektu, aniž by klesl užitek druhého

Alokační neefektivnost monopolu

= monopol maximalizuje zisk při nižším množství než v DK; přebytek monopolisty větší než na DK, celkový přebytek nižší

DWL (deadweight loss)

= ztráta části výrobního a spotřebitelského přebytku

Antimonopolní politika

= omezení monopolní síly; cenová regulace, zdanění, státní vlastnictví, antitrustové zákony

NABÍDKA

Celkové náklady (TC)

= součet fixních (FC) a variabilních nákladů (VC)

Dílčí (tržní) nabídka

= nabídka jednoho výrobku od různých výrobců

Elasticita nabídky

= reakce množství nabízeného zboží na změnu ceny

Izokosta

= linie stejných nákladů, podobně jako rozpočtová linie spotřebitele

Izokvanta

= kombinace kapitálu a práce, které dávají stejný objem produkce

DEFINICE

Křivka nabídky

= růst ceny vyvolává růst nabízeného množství

Nabídka

= množství statků, které jsou firmy ochotny vyrábět a prodávat při různých cenách

Agregátní nabídka

= horizontální součet všech nabídek v ekonomice

Příčina rostoucí nabídky

= zákon klesajících výnosů z VF, výnosy z rozsahu

Posun křivky nabídky

= změny cen VF, cen substitutů, počtu výrobců, technologie

Posun po křivce nabídky

= změna ceny statku → změna nabízeného množství

Výrobní faktory

= vzácné statky, které firmy poptávají pro výrobu (práce, půda, kapitál)

Výnosy z rozsahu

= v dlouhém období, oba vstupy variabilní; výnosy rostou, jsou konstantní nebo klesají

Krátké období

= variabilní pouze práce

Dlouhé období

= variabilní všechny VF; žádné FC

TRH VÝROBNÍCH FAKTORŮ**Ekonomická renta**

= část výtěžku převyšující transferový výtěžek

Individuální nabídka práce

= rozhodování mezi prací a volným časem; působí substituční a důchodový efekt

Monopson

= monopolní síla na straně kupujícího na trhu práce

DEFINICE

MRP (mezní příjem z produktu)

= $MPP * MR$

MFC (mezní náklady faktoru)

= náklady dodatečné jednotky VF

Nabídka VF

= od domácností; ovlivněna příjmy a nepeněžními faktory

Poptávka po VF

= odvozená od poptávky po produkci

Pozemková renta

= výdělek za využití půdy podle kvality a dostupnosti

Rovnováha firmy na trhu VF

= $MRP = MFC$

Tržní nabídka práce

= horizontální součet individuálních nabídek, určuje mzdu

Rovnováha na trhu práce

= při $w = w_{\text{rovnovážná}}$; nedostatek = w nízká, nezaměstnanost = w vysoká

Substituční efekt práce

= nahrazování volného času prací → zvýšení příjmu

Důchodový efekt práce

= vyšší příjem → větší preference volného času → snížení práce

Minimální mzdy

= pohyby ovlivňují nabídku práce

Působení odborů

= monopolní síla prodávajícího na trhu práce